

" ...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ :

Adana - Kahramanmaraş - Gaziantep - Adıyaman illeri Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesinin 26/9/1979 günlü, 1979/482-526 sayılı başvurma kararında, itirazın dayanağını oluşturan nedenler şöyle açıklanmaktadır:

"...C.M.U.K. na 1696 sayılı Kanun ile getirilen Ek 2 nci madde aynen:

"Kanun dışı vücuda getirilen veya kanuna aykırı faaliyetleri sebebiyle yargı mercilerince kapatılan dernek veya siyasi parti gibi kuruluşlara üye olunması suç sayılan hallerde bu nitelikteki bir kuruluşun;

1- Bir görevlisi gibi hareket eden,

2- Adına bir emir veren veya tavsiyede bulunan veya bildiri çıkararak veya demeç veren yahut haber taşıyan,

3- Yararına herhangi bir kimseye aidat veya diğer bir nam altında yardım eden veya yardım taahhüdünde bulunan,

4- Yardım veya yardım taahhüdü toplayan,

5- Bir komitesi, kolu veya hücresinin birkaç toplantısına katılan veya orada hazır olan, kimse aksini ispat edemedikçe o kurulun üyesi sayılır." hükmünü ihtiva etmektedir.

Sanık; suçlu olduğu henüz bilinmeyen fakat suçlu olduğu sanılan, şüphe edilen kimsedir. Şüpheli durumun giderilmesi, bu şüphenin yenilenmesi ve bir karara varılması için müdafaa şart olup bunun için de müdafaayı kolaylaştırmak gerekir.

Sanıkları muhakkak suçlu görmek ve cezalandırmak temayülüne karşı bir tepki olarak doğan, ilk defa 1789 tarihli İnsan ve Yurttaş Hakları Beyannamesinde yer alan masumiyet prensibi Birleşmiş Milletlerin 1945 de neşrettiği "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi" nde ve Avrupa Konseyininin 1950 de kabul ettiği, Türkiye nin de katıldığı "İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi" nde de yer almıştır.

"Bir suç ile itham edilen şahıs suçluluğu kanunen sabit oluncaya kadar masum sayılır."

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, davaların nasıl görüleceğini de tayin etmiştir. "Herkes haklarının, borçlarının veya kendisine karşı cezai mahiyette herhangi bir isnadın tesbitinde tam bir eşitlikle, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından nasafetle ve aleni olarak görülmesi hakkına sahiptir."

"Masumiyet" karinesine göre hüküm kesinleşinceye kadar sanığın masumiyeti esas olduğuna göre, bu kural ancak suçluluk hakkında kesin deliller bulunduğu takdirde ortadan kalkacaktır. Bu kuralın "şüphe sanığı müstefit kılar" prensibi ile de ilgisi aşıkârdır.

Esas sayısı:1979/38
Karar sayısı:1980/11

Masumiyet esas ve sanık olmak istinai bir hal olduğuna göre istisnai durumla ilgili iddianın itham eden tarafından tüm olarak ispat edilmesi gerekir.

Hak arama hürriyetini düzenleyen Anayasa'nın 31 inci maddesi : "Herkes meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir." demektir. Ceza Hukukumuza göre de savcının ithamını ve ithamla ilgili hususları ispatlaması lâzımdır. Savcı da Anayasa'nın 31 inci maddesine göre "meşru bütün vasıta ve yollardan yararlanarak iddia" ve (itham) edebilir, etmesi gerekir.

Anayasa'nın 2 nci maddesine göre : "Türkiye Cumhuriyeti İnsan Haklarına ...dayanan... bir hukuk devletidir."

Hukuk Devleti : İnsan Haklarına saygı gösteren ve bu hakları koruyucu adil bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmeye kendisini yükümlü sayan, bütün davranışlarında hukuk ve Anayasa'ya uyan bir devlet" demektir.

Suçsuz olduğunu veya kanun dışı vücuda getirilen bir kuruluşun üyesi olmadığını ispatlamasını kişiden bekleyen yasa hükmünün Hukuk Devleti İlkeleri ile bağdaşması mümkün görülmemiştir.

Anayasa'nın 12 nci maddesi : "Herkes kanun önünde eşittir" demektir. Buna göre şahıslara isnat olunan suçların niteliği bakımından da itham ve savunma bakımından ayırım gözetilmemesi gerekir.

"Bir isnadın tesbitinde de tam bir eşitlik" bulunması lâzımdır.

Anayasa'nın 33 üncü maddesi ile : Kanunsuz suç ve ceza olmaz, prensibi getirilmiştir. Ayrıca bu maddede; "Kimse kendisini veya kanunun gösterdiği yakınlarını suçlandırma sonucu doğuracak beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz." Hükmü konmuştur. Bu hüküm de sanığın masumiyeti ilkesinin Anayasal bir hak olduğunu göstermektedir.

Yargı mercileri önünde iddia ve savunma hakkının her türlü etkiden uzak olarak kullanılması, hiç bir şekilde kaygıya kapılmadan serbestçe yapılması gerektiği tabiidir.

Bu durum muvacehesinde anılan maddenin; Anayasa'nın 2, 12, 31, 33. maddelerine aykırı olduğu kanaatine varılmış bulunmaktadır.

"C.M.U.K. na 1696 sayılı Kanunla getirilen Ek 2 nci maddenin Anayasa'ya aykırı olduğu yolunda ileri sürülen iddia ciddi görüldüğünden bu maddenin iptali için Anayasa'nın 151. maddesi gereğince Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davanın geri bırakılmasına, bu amaçla dosya örneğinin Askerî Savcılık aracılığıyla Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesine oybirliğiyle karar verilip açıklandı. 26/9/1979"